

Quinze anys després del seu darrer llibre de relats i dos després d'aplegar tota la narrativa breu a 'Llarga vista', Josep Maria Fonalleras publica 'Sis homes' (Empúries) • Entrevista de Francesc Bombí-Vilaseca • Fotografies de Click Art Foto

A *Sis homes* hi ha un narrador que dialoga amb altres cinc homes...

No és tant algú que espera una resposta clara d'un altre sinó que la resposta mateixa crea una altra pregunta al mateix temps. Crec que vaig trobar el perquè del llibre, el fil que perseguia, la idea d'una certa unitat formal, quan vaig veure que havia de ser aquest diàleg, que em permetia tenir un espai en present, amb una conversa, i alhora la possibilitat que la conversa anés endarrere i fos una reconstrucció d'un cert passat, i que el narrador també se n'anés i pogués parlar en tercera persona d'aquest espai tan catat que seria l'entrevista o diàleg... Trobar aquesta fórmula de diàleg dinàmic, que no és formal, va ser la solució del llibre.

¿Quan va trobar aquest sisè home ja havia escrit algun relat o va ser al principi?

El càlcul és sobretot formal. Quan trobo que la manera d'explicar aquestes històries és a partir del diàleg és quan surten totes les altres. Estan escrites consecutivament, una darrere l'altra, i a la primera història ja vaig haver de trobar des d'on s'explica la història, que és el més difícil. Si en una habitació hi ha molts objectes tot depèn de quina òptica agafis per destacar més un objecte que un altre... Amb el diàleg pot haver-hi una confrontació d'idees, d'experiències i alhora et permet que un s'ho miri tot de fora, i quan tens això, la resta ja va sortint, són històries que ja puc tenir travades però que agafen sentit quan sé que les puc explicar d'aquesta manera.

¿No li ha estat molt fàcil, posar un narrador que és algú a qui li expliquen arguments per què els escriu? Al llibre també hi ha una certa angoixa o preocupació personal com a escriptor. Ara no farem teoria literària, ja se sap que aquest sisè personatge que és el narrador no és el mateix que l'escriptor però sí que reproduïx els mateixos dubtes que tinc davant la història: què és més important, explicar històries o com s'expliquen? ¿Cal fer allò que deia Ken Follet, que explicava que ha d'haver-hi 52 punts de tensió perquè la gent estigui pendent i sàpiga què passarà després?, ¿o cal explicar-ne les justes amb les paraules adequades i no allunyar-te del que és transcendent en la creació literària, que és la forma, la construcció de la frase i a partir d'aquí del sentit? No m'interessa entrar en una història en evolució que va endavant, sinó que gairebé el que vull és que hi hagi una mena de concentració,

d'instant fotogràfic o pictòric que jo pugui contemplar d'una sola vegada i amb una sola llambregada. No sé si és fàcil, però és el que en aquests moments tinc necessitat d'exposar. Són uns dubtes propis de l'escriptor i que podrien haver desembocat en un assaig o dietari o reflexió, però vaig pensar que seria un bon argument parlar de si ha d'haver-hi arguments o no.

¿Es troba sovint, com el narrador, amb persones que li expliquen històries perquè les escriu?

Sí, però és curiós que això m'ha passat més després de publicar el llibre.

El narrador busca arguments i al final del llibre en troba uns quants...

Aquesta confrontació hi és continuament. És el mateix diàleg entre els personatges pregun-

tant-se si una narració és possible o és millor limitar-ho en un terreny més poètic, de devoció per les paraules, i al final es desenvolupen uns arguments, però per mandra o pel dubte personal, o metafísic, no les tiraré endavant, però podrien ser històries que servien per ser argument.

És interessant comparar *Sis homes* amb *Els detalls del món*, de Biel Mesquida. Aquell es pot definir com un catàleg d'arguments en què predomina una forma amb gairebé vuitanta relats molt comprimits sense límits concrets, mentre que en aquest l'argument és la recerca d'arguments, amb pocs relats però més llargs, tot i que no gaire... La llengua de Mesquida a més és més extremada i la de vostè més seca, un treball formal gairebé oposat però igual d'intens.

Ell sempre em critica que faig

"Em reconec molt més com a lector de poesia que no pas de narrativa. La llengua l'he apresada de la poesia, almenys en català"

poc gruix, li agradarien cent pàgines més... Partim de conceptes diferents, perquè realment la seva llengua és volgudament molt més connotada, més marcada, i la meua també ho és en un altre sentit, intento despullar-la al màxim o de dir exactament les paraules, però en canvi coincidim en una cosa, i n'hem parlat: tenim devoció per la forma. Alguna crítica ha dit: "Fonalleras s'està buscant", en el sentit que aquesta devoció per la forma segurament portada a l'extrem no porta enlloc. Què estàs explicant, exactament? Aquesta generació de sentit que és la forma també pot ser una mena de vis sens fi o de peix que es mossega la cua... Recordo que fa anys Julià Guillamon, criticant un altre llibre meu, deia que el llibre era un artefacte perfecte però no construeix res. Hi vas reflexionant i penses: tot i mantenir aquesta pretensió de fer alguna cosa que sigui perfecta, també ha de transmetre algun tipus de reflexió, d'emoció, d'impacte per al lector. Fa uns dies hi havia un article de Lobo Antunes parlant de Joan Marsé i hi deia que la literatura era un assumpte pugilístic, els bons llibres t'han de fer caure per terra. Algunes de les crítiques de *Sis homes* parlaven d'un cert canvi en aquest sentit, deien que toco temes que importen a la gent. És clar que quan escric no penso a tocar temes que impactin, però són el mateix conjunt d'experiències, lectures, que s'ajunten i en aquell moment fa que aquell artefacte, aquella bomba, acabi explotant i acabi afectant el lector. No sé si has de transmetre coneixements, tot i que crec que no, en

tot cas compartir experiències, o provocar. El que has de pretendre és canviar-li la vida al lector, i això no vol dir que si parles de suïcidi s'hagi de suïcidar, sinó que després d'haver llegit el teu llibre vegi la vida d'una manera diferent. Ara bé, hi ha d'altres autors que no posen tant d'èmfasi que tot això s'aconsegueixi només a base de llenguatge, de paraules.

***Sis homes* està fora del temps...**

Tinc una obsessió inassolible tècnicament, de provocar al lector la sensació que tot allò que està llegint consecutivament se li farà una imatge fotogràfica o instantània, com la que tens tu mirant un quadre, i en aquest sentit m'agrada que Jordi Cornudella em digués que la meua manera d'enfrontar-me a la literatura era més de poeta que de narrador, una lluita contra el temps. Aquestes solucions formals acaben sent més transcendents per a l'escriptor que la història en si però alhora em semblava interessant fer explícits aquests dubtes. Intento no fer sentències, i això no vol dir que renegui de les històries, perquè en definitiva són històries.

Què li ha interessat dels personatges que tornen de l'extrem de *Sis homes*?

No era una idea prèvia ni una visió final, i de fet no són tan extrems com en altres llibres, un atac de cor és relativament normal, per exemple, i algun és molt viscut. La importància no és tant el límit com el fet d'haver tornat del límit, i el fet de tornar implica explicar-ho, que és el que acaba sent més necessari. Fins i tot el final, que és un home que mor, podríem pensar que no ha tornat, però ha tornat gràcies a la literatura. També hi podria haver la lectura que tot el llibre fos una història explicada per aquest últim, amb la qual cosa seria un llibre cíclic... són interpretacions molt plaents, però tampoc hi penses mentre escrius... cada lector tanca el cercle i acaba creant el seu llibre.

També fa aparèixer la poesia, tot i que molt narrativa...

La poesia ja hi era. M'havia interessat molt el tema dels estilistes i a partir d'aquí vaig fer una primera provatura, tot i que no sóc poeta. D'altra banda, però, em reconec molt més com a lector de poesia que no pas de narrativa. La llengua l'he apresada de la poesia, almenys en català. Vaig dubtar molt si el poema era necessari, però vaig creure que ajuda a explicar la sensació d'inutilitat de l'esforç del personatge.

Narrador totterreny

Josep Maria Fonalleras (Girona, 1959) es va donar a conèixer com a escriptor el 1983, quan va guanyar el Premi Just M. Casero amb el llibre de relats *El rei del mambo*. Després va escriure altres llibres de relats, com ara *Botxenski i companyia* (1988) i *Avaria* (1990), fins que el 2003 va reunir tota la seva narrativa curta a *Llarga vista*. Com a novel·lista, es va estrenar el 1990 amb *El secret de l'arxiu* (Empúries), llibre en col·laboració amb Miquel Fañanàs, però no va ser fins al 1998, amb *La millor guerra del món* (Premi Ciutat de Palma), que va escriure la seva primera novel·la en solitari per a adults, seguida el 2001 per *August & Gustau*. També ha conreat la literatura infantil i juvenil, amb llibres com ara *La senyoreta Dàrlings* (1992), *El mag de frac* (1996), *Gertrudis i els dies* (2003) i quatre llibres que va publicar l'any passat: *Demà*

anirem al camp, *Joan!*, *La foto d'en Marçal*, *El diari de la Laia* i *La final d'en Gorka*. També ha publicat dos llibres que recullen alguns dels nombrosos articles que ha publicat. El gruix de la seva producció literària l'ha publicat Empúries, tret de la infantil i juvenil, que l'ha publicada Cruïlla. Amb *Sis homes* torna a la narrativa breu, que, segons la crítica, és on excel·leix. Segons el crític Joan Josep Isern, la seva és "una veu subjugadora capaç de parlar-nos de coses terribles i de coses sublimes sense la més mínima vacil·lació. La veu d'un home que sap que l'està esperant la mort perquè és ell qui ha decidit el dia i l'hora de la cita". En cinc relats un home es troba amb cinc altres homes entestats a donar-li arguments per escriure i que Fonalleras transforma en un text coherent en què es reflecteixen les seves obsessions literàries.